

УДК 93/94 Рјнхарт Ф. (049.3)
274.4:929 Калвин Ж. (049.3)

Далибор ЕЛЕЗОВИЋ

КАЛВИНОВА „ТИРАНИЈА ВРЛИНАМА“ У ЖЕНЕВИ

(Volker Reinhardt, *Die Tyrannei der Tugend: Calvin und die Reformation in Genf*, Beck С. Н., Мүнхен 2009, 271 s.)

Сигурно је Жан Калвин веровао да је предестинацијом, а не случајношћу, доспео у лето 1536. године у Женеву. Но, његов пут кроз Женеву био је случајан, путујући из Париза у Стразбур, стигао је у град који је постао уточиште протестантских избеглица из Француске. У Женеви га је Гијом Фарел, такође велики реформатор, убедио да ту остане. Ове године обележено је петсто година од рођења великог реформатора Калвина, поводом чега су главне манифестације одржане, на дан његовог рођења 10. јула у Женеви, као и његовом родном Нојну у Пикардији. Тим поводом објављено је низ дела о Калвину и калвинизму, првенствено из хришћанске теологије, књижевности, историје.

Водеће историографско дело међу публикованим је, *Die Tyrannei der Tugend: Calvin und die Reformation in Genf*. Аутор је уважени раномодерниста Фолкер Рајнхарт, професор опште и Швајцарске историје раног модерног доба, на Универзитету у Фрибургу. Поред свих позитивних критика стручне јавности, значају дела доприноси и висок степен актуелности. У историографији је постојала насушна потреба за оваквим делом јер се о Калвиновој реформацији студиозније није писало неколико деценија. Аутор је у складу са савременим захтевима историјске науке успео да дедуктивним претресом појасни особине Калвиновог деловања и трајне последице његовог правца реформације. Ради се о научном делу које не пружа само историјско-прегледну

информацију читаоцу, већ задире у саму срж друштвених збивања у доба реформације у Женеви. Проучавајући структуру и карактер реформације у Женеви, аутор кроз обраду овог историјског проблема одговора, на комплексна питања историјске науке. Шта се то догодило у Женеви? Какви су били услови и особине тог процеса? Какве су последице? На сва ова фундаментална питања пронаћи ћемо одговоре у овом делу. У складу са тим књигу условно можемо посматрати кроз три главне целине: Женеву пре Калвина, време Калвинове тираније и живот града у доба реформације, и на крају поглед на Женеву након Калвина. Свакако да је главни и суштински онај део о животу града у доба реформације. Иако се спор око тумачења Калвинове реформације наставља и после петстогодишњице од његовог рођења, професор Рајнхарт је са суптилношћу успео да непристрасно и вишеслојном анализом размотри ово историјско питање. Предмет његовог интересовања је суштина збивања у Женеви у Калвиновом времену, интересује га тај посебни урбани експеримент у историји, „тиранија врлинама“, која је од овог града – државе, направила центар развоја новог моралног и верског поретка.

Уводни део носи наслов „Непокорни град“, где је пред читаоца постављен приступ проблему који се обрађује. Прво поглавље „Колебање и неодлучност“ говори о друштвеним приликама у граду између 1520. године и Калвиновог доласка у Женеву. Објашњене су историјске околности у којима је овај град егзистирао и развијао се, зачеци реформације у граду и унутрашњи сукоби око тог питања. Бриљантно је приказана и калвинистичка доктрина али примарни предмет проучавања у делу није бављење личношћу Калвина.

Фундус књиге представљају поглавља о току Калвинове реформације. „Први сусрет“ обрађује дешавања између Калвиновог првог доласка у Женеву 1536. и његовог повратка после прогонства 1541. године. Када је Калвин стигао у Женеву, реформација је тек била заживела, и он је Градском већу понудио низ занимљивих реформи. Једна од основних Калвинових особина била је мржња према безвлашћу и незакоњу. Међутим, његове круте реформе убрзо су наишле на осуду, па је прогнан из Женеве да би се вратио после пар година 1541. После тријумфалног повратка почео је одлучније спроводити своју реформу, према ко-

јој је црква морала бити организована по узору на првобитну, независна, са божанском влашћу њених пастора.

„Пресек збивања“ у најбурнијем периоду реформације (1541-1555) у Женеви заузима централно место књиге. То је време оштрих борби за реформационе идеје у граду, покушаја имплементације строгих моралних норми, новог облика крштења, затим расправа и санкција према непокорнима. Професор Рајнхарт дефинише Калвина као немилосрдног тактичара, с израженим макијавелистичким схватањем власти. Дешифрује и узроке спаљивања шпанског теолога Мигуела Сервета 27. октобра 1553. године, и у том спектакуларном кажњавању види политичке разлоге. До 1555. године Калвинови противници били су јаки у граду али од тог времена он у значајној мери постаје господар градског живота.

Последњи период Калвиновог живота и врхунац његовог утицаја на живот Женеве обрађује поглавље „Свето место на земљи? (1555-1564)“. Грађанима је наметнут нови животни поредак, најрадикалнији фанатични облик живљења у складу са крутим моралним нормама. Целокупни живот одвијао се под будним оком суседа и надзором неуморних мониторинг тела. Калвин је доминирао дуги низ година Градским већем и тиме доприносио одлукама које су ишле у прилог његовој реформацији. Према судским записницима могуће је сагледати о каквом се тоталитарном режиму радило и како су банални преступи кажњавани. У циљу успеха реформације Калвин је одржао хиљаде проповеди, поставши тако један од најпознатијих проповедника у историји.

Анекс књиге садржи напомене, прегледну хронологију, изворе и литературу, као и персонални регистар. Треба истаћи и луксузну графичку опрему књиге што је препознатљивост издавача какав је *C. H. Veck* из Минхена.

На крају аутор приказује Женеву након Калвина, контуре историјске рефлексije и у једном сегменту град данас, откривајући дух калвиновог времена у будућем и различитости савременог и прошлог времена. Тиме је поред стручне публике заинтересовао и обичног читаоца који ће у години када се толико помиње Калвин, читајући ово дело добити најбољу информацију о карактеру реформације у Женеви. Слика Женеве се битно изменила, тако данас протестанти нису већина у граду у коме се зачео један од главних правац реформације. Данас је препознатљива

као једанн од светских комерцијалних центара и седиште многих међународних организација, нема ничег лошег у томе али би се Калвин разочарао.